.I Karakteristik

.I.1 Sats. *Låt K vara en ändlig kropp. K innehåller då en minsta delkropp k, bestående av alla upprepade summor av ettan: $0, 1, 2 \cdot 1 = 1 + 1, 3 \cdot 1 = 1 + 1 + 1, \ldots, p \cdot 1 = 0, \ldots$. k är isomorf med $\mathbf{Z}_p$ där p är ett primtal. p, som är additiva ordningen för alla nollskilda element, kallas för K:s* **karakteristik**. *k är dess* **primkropp**.

Satsen bevisas i alla böcker, t ex genom att man bildar en uppenbar homomorfism från $\mathbf{Z}$ till K och bestämmer dess kärna. ∎

.I.2 Sats. Linus Dröm (Freshman's Dream):

Låt K vara en ändlig kropp av karakteristik p. För godtyckliga element $a, b \in K$ gäller då att

$$(a \pm b)^p = a^p \pm b^p$$

$$(a + b)^{p^n} = a^{p^n} \pm b^{p^n}$$

Bevisas också i alla böcker. Första delen följer av att

$$p | \binom{p}{m} = \frac{p!}{m!(p-m)!}, \quad m = 1, 2, \ldots, p-1$$

eftersom täljaren innehåller primfaktorn p som inte kan förkortas bort. Den andra delen följer ur den första genom upprepning (induktion). I fallet $p = 2$ ska man observera att plus och minus är samma sak, eftersom $a + a = (1+1)a = 0 = a - a$. ∎

.I.3 Sats. *K ändlig kropp, k dess primkropp. k består då av rötterna till $X^p - X \in k[X]$*

Bevis: Att alla element $a \in k$ uppfyller $a^p - a = 0$ är inget annat än lilla Fermat. Eftersom ett polynom över en kropp kan ha högst så många rötter som gradtalet anger, så finns inga fler rötter än dessa. ∎

.I.4 Sats. *K ändlig kropp, k dess primkropp. Betrakta polynomet $X^{p^n} - X \in k[X]$ och dess rötter i K (som kan vara färre än p^n). Dess bildar då en delkropp L av K. Speciellt gäller att en spaltningskropp till $X^{p^n} - X \in k[X]$* består av dess rötter.

Bevis: Sätt $q = p^n$ Låt $a, b \in L$, dvs. $a^q = a, b^q = b$. Då är $(a \pm b)^q = a^q \pm b^q = a \pm b$, det första enligt Linus Dröm.

Så även $a \pm b \in L$, dvs. L är sluten under addition och subtraktion.

Vidare är $(a \cdot b^{\pm 1})^q = a^q \cdot (b^q)^{\pm 1} = a \cdot b^{\pm 1}$, så att även $a \cdot b^{\pm 1}$ tillhör rotmängden L.

Detta visar slutenheten under multiplikation och division.

∎

Anm: Ekvationen $X^{p^n} - X = 0$ har åtminstone p rötter, nämligen elementen i primkroppen. Av $a^p = a$ följer nämligen $a^{p^2} = a^p = a$ osv.

Om t ex K har p^3 element, och $n = 2$, finns inte fler rötter än så. Man kan nämligen visa att $X^{p^m} - X$ och $X^{p^n} - X$ är relativt prima om m, n är det.

Det gäller tillochmed att

$$(X^{p^m} - X, X^{p^n} - X) = X^{p^d} - X$$

om $(m, n) = d$. Detta kan visas med kroppsteoretiska, gruppteoretiska, eller helt elementära, metoder. Fallet $m|n$ behandlas i dokumentet om "universalpolynomet".

.II Satser om ändliga kroppar: existens och entydighet.

k är kroppen $\mathbf{Z}_p$, av karakteristik p. Den allmänna teorin för ändliga kroppar K av karakteristik p kan sammanfattas i följande tre satser

.II.1 Sats. Existenssatsen

En spaltningskropp, över k, till polynomet $X^{p^n} - X$, har precis p^n element, och består av dess rötter (dessa är speciellt således olika).

.II.2 Sats. Entydighetssatsen

a) *Varje kropp med p^n element har formen $K = k[\theta]$, där $\theta \in K$,*
b) *K är isomorf med en kvotkropp $k[X]/(m(x))$ där $m(X)$ (minimalpolynomet till θ i föregående del) är en irreducibel faktor i $X^{p^n} - X$, av grad n. Sådana polynom finns, således.*
c) *K är isomorf med en kvotkropp $k[X]/(g(x))$ där $g(X)$ är en godtycklig irreducibel faktor i $X^{p^n} - X$, av grad n.*
d) *Alla kroppar med p^n element är inbördes isomorfa.*

.II.3 Sats. Antalssatsen

Varje ändlig kropp K har p^n element, n positivt heltal, är spaltningskropp över k till polynomet $X^{p^n} - X$ och består av dess rötter.

.II.4 Bevis för antalssatsen.

K är ett vektorrum över k, uppenbarligen av ändlig dimension. Låt $e_1, e_2, \dots e_n$ vara en k–bas för K. Vi kan uppenbarligen bilda $q = p^n$ olika k–lineära kombinationer

$$a_1e_1 + a_2e_2 + \cdots + a_ne_n, \qquad a_1, a_2, \dots, a_n \in k$$

och K har således detta antal element.

Den andra delen av beviset är som för Lilla Fermat. K^* är en grupp med $p^n - 1 = q - 1$ element. Alla nollskilda element α uppfyller alltså $\alpha^{q-1} = 1$. Multiplikation med α ger $\alpha^q = \alpha$ som även satisfieras av nollan. ∎

.II.5 Bevis för existenssatsen

Låt K vara spaltningskroppen ifråga. $X^{p^n} - X \in K[X]$ sönderfaller helt i lineära faktorer $X - \theta_i$ där θ_i:na är rötterna i K. Vi har tidigare sett att rötterna bildar en kropp, så K måste sammanfalla med denna kropp.

Vi måste nu visa att alla faktorerna är enkla, så att rötternas antal verkligen är lika med gradtalet p^n. De flesta böcker brukar använda teorin för formella derivator, men jag använder istället ett snabbt bevis av Israel Herstein.

Låt $\theta \in K$ vara en *godtycklig* rot: $\theta^{p^n} - \theta = 0$ Vi har då

$$X^{p^n} - X = X^{p^n} - \theta^{p^n} - (X - \theta) =$$

$$(X - \theta)^{p^n} - (X - \theta) = (X - \theta)[(X - \theta)^{p^n - 1} - 1]$$

där vi tillämpat Linus Dröm (Freshman's Dream) på den första termen. Faktorn i klammer är -1 då $X = \theta$ och är alltså inte delbar med $X - \theta$, som således är en enkel faktor i $X^{p^n} - X$

.II.6 Bevis för entydighetssatsen

a) Vi har tidigare visat att mutliplikativa gruppen är cyklisk, $K^* =< \theta >$. Alla nollskilda element är potenser av θ, och nollan är vad den är - samtliga element är alltså polynom i θ

b) Enligt allmänna satser om kroppsutvidgningar är

$$K = k[\theta] \simeq k[X]/(m(X))$$

där $m(X) \in k[X]$ är (det irreducibla) minimalpolynomet för θ. Alla element α i K satisifierar (av tidigare utredda gruppteoretiska skäl)

$$\alpha^{p^n} - \alpha = 0$$

Således är

$$X^{p^n} - X$$

ett dödande polynom för θ och, enligt den allmänna teorin, delbart med $m(X)$. ∎

En viktig poäng med satsen är att en sådan irreducibel faktor verkligen *finns*

c) Låt $g(X)$ vara en godtycklig irreducibel faktor, av grad n, i $X^{p^n} - X$. K består av rötter till $X^{p^n} - X$ så någon av dem, säg β är en rot till $g(X)$. Eftersom g är irreducibelt så är g minimalpolynom till β och vi har, enligt allmänna satser:

$$k[X]/(g(X)) \simeq k[\beta] \subset K$$

Men ytterleden har samma dimension över k så den sista inklusionen måste vara en likhet, varur den påstådda isomorfin

d) Denna del följer av att alla kroppar K med p^n element har samma beskrivning

∎

I själva verket är alla irreducibla polynom $g(X) \in k[X]$, av grad n, faktorer i $X^{p^n} - X$. Se särskilt dokument, som beskriver dess faktorisering.